

UNIWERSYTET EKONOMICZNY W KRAKOWIE

KRAKOWSKA SZKOŁA BIZNESU

STUDIA PODYPLOMOWE

MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO

Mateusz Gębiś

Wspólna polityka przemysłowa jako sposób na przyspieszenie wzrostu gospodarczego krajów członkowskich Unii Europejskiej

**Praca pisana pod kierunkiem
dr Marty Wajdy – Lichy**

Kraków, 2016

Spis treści

Wstęp	3
1. Zakres i cele polityki przemysłowej	4
1.1. Zasady polityki przemysłowej	4
1.2. Przesłanki polityki przemysłowej – przykłady z doświadczeń wybranych gospodarek	7
2. Zasady unijnej polityki przemysłowej	12
2.1. W kierunku zintegrowanej polityki przemysłowej	14
2.2. Strategia „Europa 2020” i „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”	17
2.3. Priorytetowe obszary działania	20
2.4. Zintegrowany i jednolity rynek europejski: stworzenie atrakcyjnego otoczenia dla przedsiębiorstw i produkcji	24
2.5. Modernizacja przemysłu: inwestycje w innowacje, nowe technologie, czynniki produkcji i umiejętności	27
2.5.1. Stymulowanie inwestycji w innowacyjność i nowe technologie	27
2.5.2. Energia	28
2.5.3. Surowce i efektywne gospodarowanie zasobami	29
2.6. Podnoszenie umiejętności i ułatwianie zmian przemysłowych	30
2.7. Małe i średnie przedsiębiorstwa a przedsiębiorczość	30
2.8. Międzynarodowa ekspansja przedsiębiorstw z UE	31
Zakończenie	33
Literatura	35
Spis rysunków	363637
Spis tabel	37
Spis wykresów	37

Wstęp

Podstawą dobrobytu krajów wysoko rozwiniętych nieposiadających surowców naturalnych tj. ropy naftowej czy gazu ziemnego jest silny i innowacyjny przemysł. Doskonałym tego przykładem są najbogatsze gospodarki Europy Zachodniej, USA, Japonia czy Korea Południowa. Budowanie bogactwa w tych krajach polegało na intensywnym rozwoju produkcji przemysłowej i silnym eksporcie. Rosnący światowy popyt na przetworzone towary kapitałochłonne i jednocześnie zaawansowane technologicznie dawał nie tylko zapewnienie nadwyżki handlowej, ale przede wszystkim dobrze płatną pracę i to nie tylko działom badań i rozwoju, ale także pracownikom produkcyjnym. Co ciekawe, w przeszłości, wszystkie wcześniej wymienione kraje chroniły swój rozwijający się przemysł przed konkurencją zagraniczną, głównie przez wysokie cła na produkty zagraniczne. W USA, na przykład, od lat 30. XIX w. do lat 40. XX w. stawki celne dochodziły do 40%-50% wartości importowanych towarów. Dopiero w momencie wykształcenia silnej i konkurencyjnej pozycji swoich przedsiębiorstw państwa te otwierały stopniowo swoje gospodarki na świat poprzez likwidację ceł na towary importowane.

W Polsce proces ten przebiegał całkowicie odmiennie. Wojny, zabory, a następnie reżim socjalistyczny zabraniał Polakom tworzyć polskie przedsiębiorstwa. Zmiana ustrojowa w 1989 r., przestawienie na wolny rynek, a następnie nagłe otwarcie gospodarki na międzynarodową konkurencję doprowadziło do likwidacji kilkudziesięciu tysięcy polskich przedsiębiorstw niezdolnych do przeciwstawienia się silnej, światowej konkurencji. Pospieszna prywatyzacja i deindustrializacja doprowadziła do sytuacji, w której 38 milionowy kraj w centrum Europy znany jest na świecie głównie z produkcji jabłek i taniej siły roboczej dla zachodnich przedsiębiorstw. Powyższe świadome przejawienie dotyczy syndromów utkwienia w pułapce średniego dochodu, jakie przejawia polska gospodarka.

Celem pracy jest przedstawienie aktualnej koncepcji polityki przemysłowej Unii Europejskiej. Co ciekawe, problematyka polityki przemysłowej od czasu ostatniego kryzysu finansowego wydaje się być traktowana w UE coraz bardziej priorytetowo. Omówione zostaną, środki, jakie są podejmowane dla poprawienia konkurencyjności europejskiego przemysłu oraz w celu przeciwstawienia się rosnącej sile towarów importowanych.

W pracy dokonano analizy literatury z zakresu problematyki polityki przemysłowej, która obejmowała zarówno monografie, publikacje Komisji Europejskiej, a także artykuły naukowe. Pomocne w opracowaniu wniosków dotyczących efektów polityki przemysłowej UE z punktu widzenia strefy euro były informacje zdobyte na wykładach na studiach

podyplomowych Mechanizmy Funkcjonowania Strefy Euro, jak również, wiedza uzyskana podczas studiów licencjackich na wydziale Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (filia w Dębicy, specjalizacja: Strategie rozwoju i doradztwo ekonomiczne), oraz studiów magisterskich na wydziale Zarządzania (specjalność Controlling).

1. Zakres i cele polityki przemysłowej

1.1. Zasady polityki przemysłowej

Polityka przemysłowa – to działalność państwa polegająca na wyznaczaniu celów i zadań w celu rozwoju przemysłu oraz podejmowaniu przedsięwzięć zmierzających do ich realizacji¹. Polityka przemysłowa polega na oddziaływaniu rządu na wybrane sektory przemysłu za pomocą instrumentów ekonomicznych, prawnych w celu kształtowania racjonalnej struktury produkcji w warunkach gospodarki rynkowej².

Celem strategicznym zastosowania polityki przemysłowej jest podnoszenie międzynarodowej konkurencyjności, wzrost efektywności i innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych. Podstawowymi celami długookresowymi, którym służy polityka przemysłowa państwa zaliczamy:

- racjonalną ochronę wybranych sektorów przemysłu przed negatywnymi skutkami restrukturyzacji systemowej,
- racjonalne poparcie dla wybranych kierunków produkcji (konkretnych wyrobów) w uzyskaniu konkurencyjności na rynku światowym,
- rozwój regionalny,
- wzrost zakresu prac badawczo-rozwojowych,
- intensyfikację działalności inwestycyjnej,
- oddziaływanie na racjonalne wykorzystanie czynników wytwórczych w przemyśle,
- ochronę przed bezrobociem,
- ochronę środowiska naturalnego.

¹ B. Pełka *Przemysł Polski w perspektywie strategicznej*, Instytut organizacji i zarządzania w przemyśle Orgmasz, Warszawa 1998, s. 7.

² M. Kożuch, K. Rosiek *Ekonomika przemysłu, wybrane zagadnienia* Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005, s. 59.

Rząd może podejmować działania ochronne, aktywne lub defensywne w ramach polityki przemysłowej. Do działań ochronnych zalicza się zmniejszenie negatywnego oddziaływania i skutków społecznych wynikających ze zmian w przemyśle, m.in. utrzymanie zatrudnienia w schyłkowych gałęziach przemysłu. Ważnym celem polityki przemysłowej jest zapewnienie bezpieczeństwa ekonomicznego kraju poprzez utrzymanie zdolności produkcyjnych w określonych gałęziach przemysłu, np. przemysł zbrojeniowy, górnictwo, hutnictwo. Działania w tym zakresie zaliczamy do defensywnej polityki przemysłowej. Aktywna polityka przemysłowa stymuluje zmiany strukturalne w przemyśle, pobudza innowacje, wpływa na wzrost konkurencyjności i efektywności przedsiębiorstw przemysłowych.

Błędem jest oddzielanie polityki przemysłowej od złożonego systemu gospodarczo-finansowego. Każdy z instrumentów polityki gospodarczej jeżeli wpływa na warunki działania i podejmowania decyzji przez podmioty sektora przemysłowego, można uznać za instrument polityki przemysłowej. Skuteczność polityki przemysłowej uzależniona jest od skorelowania z polityką innych dziedzin, tj.: fiskalną, pieniężną, inwestycyjną, innowacyjną, ochrony środowiska, konkurencji, protekcjonistyczną, informacyjną, regionalną i polityką pracy.

Instrumenty polityki przemysłowej dzielą się ze względu na rodzaj oddziaływania:

- a) Instrumenty prawne – inaczej nazwane nakazowo-zakazowe – opierające się na założeniu, że obywatele oraz podmioty postępują zgodnie z przepisami określonymi przez państwo, np. zakazy produkcji określonych wyrobów, stosowania danych technologii, normy emisji zanieczyszczeń. Prawnymi instrumentami są np. pozwolenia na: emisję, wodno-prawne, licencje.
- b) Instrumenty ekonomiczne – inaczej rynkowe, skupiają się wokół bodźców ekonomicznych, idei związanych z prawem własności i systemów ustalania cen, aby koszty, np. materiałochłonnej struktury gospodarki, zanieczyszczenia środowiska, były uwzględniane w procesie podejmowania decyzji i alternatywnych zachowań. Do tej grupy zalicza się m.in. ulgi podatkowe, preferencyjne kredyty i pożyczki, subwencje, umorzenia płatności, przyspieszoną amortyzację.
- c) Instrumenty perswazyjne – opierają się na założeniu, że zachowanie podmiotów i grup jest rezultatem pozyskiwania i wytwarzania informacji. Negocjowanie z podmiotami i sektorami kierunków zachowań, w celu zawierania umów społecznych w wyniku konsultacji. Do tej grupy zalicza się instrumenty związane z informowaniem oraz edukacją przedsiębiorców, negocjacjami, promocję przemysłu.

Rodzaje narzędzi	Przykłady instrumentów
Finansowe	dotacje, pożyczki, dotacje warunkowe, subsydia, porozumienia dotyczące udziałów finansowych, pożyczki i przekazanie wyposażenia, bezpłatne usługi, przekazanie budynków
Podatkowe	opodatkowanie przedsiębiorstw, opodatkowanie osób prywatnych, podatki pośrednie, opodatkowanie płac, zwolnienia podatkowe
Prawne i regulacyjne	patenty, regulacje dotyczące środowiska naturalnego, regulacje w sferze zdrowia, inspektoraty, ochrona projektowa, służby arbitrażowe (ekspertyzalne), regulacje antymonopolowe
Oświatowe	oświata podstawowa, uniwersytety, edukacja techniczna, kształcenie ustawiczne i kształcenie uzupełniające (podyplomowe)
Zamówienia	zakupy wojskowe, zamówienia władz centralnych i kontrakty władz lokalnych, korporacji publicznych, kontrakty na cele B+R, zakupy prototypów
Informacje	sieć informacyjna, biblioteki, radio i telewizja, swobodna informacja, usługi doradcze, usługi statystyczne, publikacje rządowe, banki danych, wystawy, służby pośredniczące
Przedsiębiorstwa publiczne	innowacja za pośrednictwem przedsiębiorstw państwowych i komunalnych, zakładanie nowych działów przemysłu, zastosowanie nowych technik przez korporacje publiczne, korekta nierównowagi przez przedsiębiorstwa publiczne, udział w przedsiębiorstwach
Usługi publiczne	zakupy, obsługa, nadzór i innowacje w służbie zdrowia, budownictwo publiczne, budowniczo, transport, ochrona konsumenta, telekomunikacja
Polityczne	„atmosfera”, system bodźców niematerialnych (uznaniowych), planowanie regionalne, innowacje dekretowe
Naukowo-techniczne	standardy techniczne, laboratoria badawcze, stacje testująco-diagnostyczne, poparcie dla stowarzyszeń badawczych, towarzystw fachowych, stowarzyszenia profesjonalne, dotacje na cele badawcze
Handlowe	porozumienia handlowe, taryfy, regulacje walutowe

Tabela 1. Instrumenty polityki przemysłowej

Źródło: H. Meier, J. Robinson, *Innovation Policy and Company Strategy*, Vienna-Luxemburg 1982, s. 53, [w:] A. Karpiński, *Restrukturyzacja gospodarki w Polsce i na świecie*, PWE, Warszawa 1986, s. 68.

Ze względu na kryterium obszaru działania w ramach instrumentów polityki przemysłowej wyróżniamy:

- a) instrumenty stymulujące eksport oraz produkcję antyimportową, oddziaływania na zdolność konkurencyjną przedsiębiorstw i wybranych branż przemysłu;
- b) instrumenty oddziaływania na strukturę organizacyjną przemysłu, np. prywatyzacja, ustawodawstwo antymonopolowe, wspieranie małych firm;
- c) instrumenty oddziaływania na strukturę gałęziową przemysłu, np. ograniczenie wolnej konkurencji, preferencyjne kredyty dla nowych technologii, organizacyjna i finansowa pomoc w rozbudowie infrastruktury;
- d) instrumenty polityki technicznej i informacyjnej.

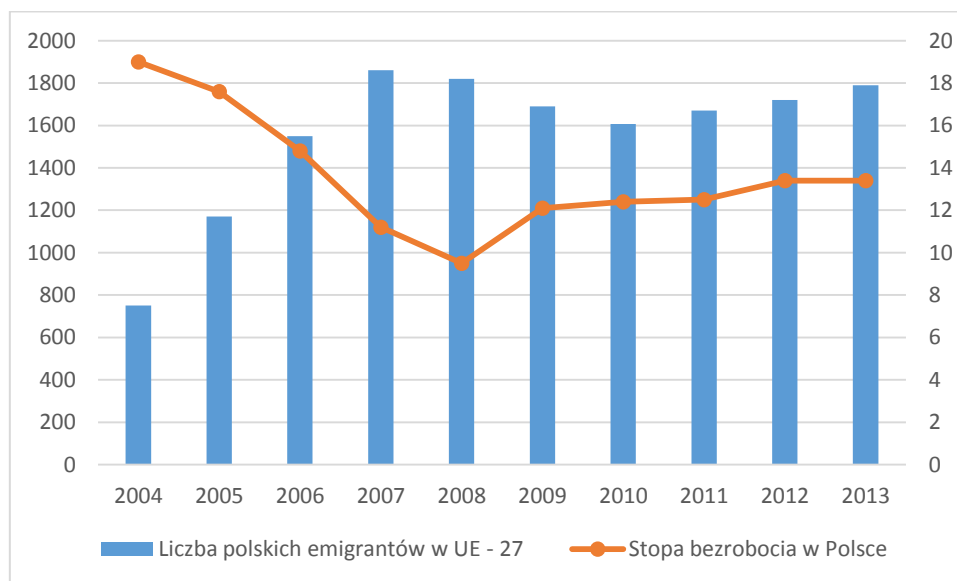
Właściwa konstrukcja polityki przemysłowej może zapewnić długofalowy rozwój gospodarki. Należy pamiętać o zmienności doboru instrumentów polityki w zależności od sytuacji gospodarczej kraju lub regionu oraz o możliwości selektywnego stosowania, np. dla wybranych sektorów.

1.2. Przesłanki polityki przemysłowej – przykłady z doświadczeń wybranych gospodarek

Po II wojnie światowej przez budowę silnego przemysłu odbudowano gospodarki takich krajów jak Niemcy, Francja czy Włochy. W Europie Środkowo-Wschodniej po upadku komunizmu, reformy, otwarcie gospodarki zniszczyło w krajach bloku wschodniego znaczną część zakładów przemysłowych. Przemysł jest podstawą gospodarek bogatych państw, których bogactwo nie zostało zbudowane na wydobyciu surowców takich jak np. ropa naftowa. Bez przemysłu nie ma nowoczesnego rolnictwa i opartych na wiedzy usług, w skrócie nie ma bogactwa i pracy.

Wykładowca na Harvard University, Erik S. Reinert w wydanej w 2007 r. książce zatytułowanej „*How Rich Got Rich... And Why Poor Countries Stay Poor*” („Jak bogaci się wzbogacili... i dlaczego biedne kraje pozostają biedne”) stwierdził, że Unia Europejska sama stworzyła problem osób bez pracy w krajach takich jak Polska. Nieprzygotowane do międzynarodowej konkurencji, wygórowanych wymagań w porównaniu z przedsiębiorstwami krajów rozwiniętych, wiele z polskich przedsiębiorstw spotkał upadek.

19% bezrobocie z 2004 r. zostało zmniejszone nie poprzez rozwój przemysłu, ale w dużej mierze poprzez emigrację polskich pracowników za granicę.

Wykres 1. Emigracja z Polski do krajów UE oraz stopa bezrobocia w latach 2004 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2011. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. Departament Badań Demograficznych, s.3.

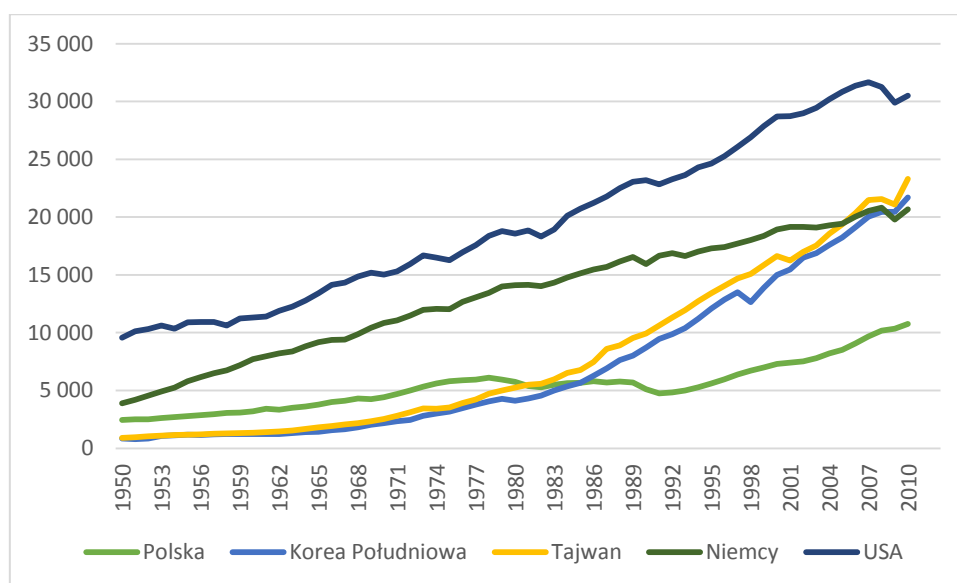
Trend ten jest widoczny na wykresie. Bezrobocie w Polsce spadało wraz ze wzrostem liczby osób opuszczających nasz kraj. Taka sytuacja miała miejsce przez 4 kolejne lata, do osłabienia koniunktury gospodarczej, a w konsekwencji kryzysu w 2008 r. Gdybyśmy dodali 2 mln osób pracujące poza granicami Polski do osób bezrobotnych w naszym kraju, to stopa bezrobocia wyniosłaby około 20%.

Na świecie jest kraj, który zastosowując politykę przemysłową zbudował przemysł i osiągnął bezrobocie na poziomie 2,9%. (wśród krajów bardziej rozwiniętych niższe bezrobocie wykazują tylko małe kraje, np. Liechtenstein 1,5%, Singapur 1,9%). Kraj ten w 1987 r. startował z takiego poziomu rozwoju gospodarczego jak Polska – jest nim Korea Południowa. Dziś Korea Południowa posiada o połowę wyższy PKB na mieszkańca niż Polska, jest więc porównywalnym poziomem rozwoju jak kraje Europy Zachodniej.

Kraj ten w latach 1950-1990 nastawił się na politykę antyimportową polegającą na wychwyceniu branż deficytowych w kraju i stworzeniu własnych przedsiębiorstw, jednocześnie mając na uwadze prognozy rozwojowe tych produktów. Ponadto w ramach polityki przemysłowej tworzono od podstaw przedsiębiorstwa nastawione na eksport. Dzięki temu działaniu stopa bezrobocia została zmniejszona, poprawił się bilans handlowy i akumulowano kapitał inwestycyjny.

To niewielkie państwo nie miało zadania łatwego. Od północy graniczyło tylko z Koreą Północną, z którą było w stanie ‘zawieszony’ wojny i taki stan gotowości utrzymuje się do dnia dzisiejszego. Na uwagę zasługuje fakt, że Korea Południowa nie posiadała nawet huty stali, tak ważnej dla rozwoju przemysłu samochodowego, który stosunkowo szybko stał się jednym z głównych obszarów wzrostu. Bank Światowy odrzucił wniosek Korei Płd. o kredyt uzasadniając swoją decyzję, że najbliższe złoża z których trzeba by ściągnąć surowce dla huty są odległej Australii lub Kanadzie. Bank udzielił negatywnej rekomendacji i zalecał inwestorom światowym nie pożyczać pieniędzy na tak ryzykowne przedsięwzięcie. Władze Korei postanowiły jednak wesprzeć budowę huty za pieniądze otrzymane z reparacji wojennych od Japonii i za te pieniądze wybudowano hutę.

Kolejnym zabiegiem państwowym był nacisk na tworzenie dwóch dużych przedsiębiorstw (multikoncernów) w strategicznych sektorach, takich jak motoryzacja i elektronika. W ten sposób dofinansowano firmy: Hyundai i Kia produkujące samochody, sprzedawane z ogromnym sukcesem na całym świecie. W sektorze elektroniki dofinansowano LG i Samsunga, firmy znane na świecie z najwyższej jakości i innowacyjności.

Wykres 2. PKB per capita w dolarach 1990 z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „The Maddison-Project”, <http://www.ggd.net/maddison/maddison-project/home.htm>, 2013 version.

Powyższy wykres przedstawia PKB per capita wybranych krajów. Nagły wzrost zamożności mieszkańców Tajwanu z lat 1981-2009 oraz Korei Południowej w latach 1982-2009 pokazują jak efektywnie prowadzono politykę przemysłową w tych krajach. Wymienione państwa znajdowały się na poziomie zamożności równym z Polską (odpowiednio w 1981 i w 1984), a

po 30 latach osiągnęły poziom zamożności mieszkańców (uwzględniającej parytet siły nabywczej) większy niż w Niemczech.

Do zadań polityki przemysłowej w Korei Południowej i na Tajwanie w latach 1950 (53) – 1990 należały:³

1. Selekcja i promowanie branż antyimportowych 1950(53)-1980;
2. Selekcja i promowanie rozwoju branż potencjalnie konkurencyjnych na rynkach zagranicznych (lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte);

W obu przypadkach rządy próbowały zastępować rynek finansowy, jeśli chodzi o pozyskiwanie środków na inwestycje, co było przyczyną względnego zacofania w rozwoju instrumentów finansowych w tych krajach.

Stosowanie polityki przemysłowej rodzi ryzyko nadużyć finansowych w pozyskiwaniu funduszy z kasy państwa. Jak pokazuje przykład Korei Południowej w wyborze preferencyjnych branż i firm, w które zostaną wspierane towarzyszyła powszechna korupcja wśród urzędników. Sekretem sukcesów założonego w 1967 r. i początkowo zajmującego się eksportem tekstyliów do USA znanego multiconcernu Daewoo były związki założyciela z władzami państwowymi. Utworzony pod koniec lat 90. klub byłych menedżerów Daewoo liczył 1,2 tys. członków, w tym wielu byłych ministrów. Dofinansowywana przez Państwo, rozwijająca się niezwykle dynamicznie firma zaczęła przejmować firmy ubezpieczeniowe, banki, stocznie oraz zakłady elektroniczne. Rozwojowi przemysłu motoryzacyjnego w Korei Południowej sprzyjał również system preferencji, stosowany przez niemal pół wieku po wojnie z komunistyczną Północą. Państwa Zachodu stosowały niskie cła na towary z Korei, a jednocześnie zgadzały się, że same będą miały ograniczenia w dostępie do koreańskiego rynku. Korzystając z tej asymetrii, Koreańczycy wiele lat bez przeszkód eksportowali swoje auta na rynki zachodnie. Jednocześnie, zastosowane ograniczenia w imporcie spowodowały, że importowane auta stanowiły mniej niż 1 proc. wszystkich pojazdów sprzedawanych w Korei. Co więcej, samochodów od największego rynkowego rywala - Japonii, do końca lat 90 nie wolno było w ogóle sprowadzać. W 1997 r. nastąpił kryzys finansowy w Korei. Rząd w Seulu uzyskał 58 mld. dol. pomocy z Międzynarodowego Funduszu Walutowego w zamian za ograniczenie ingerencji państwa w gospodarkę. Koncern Daewoo miał problemy z obsługą długów bez wsparcia Państwowego, co doprowadziło do jego upadku w 1999 r.

Jak ważny dla gospodarki jest przemysł przekonano się po II Wojnie Światowej. Sekretarzem skarbu w administracji prezydenta USA Franklina Delano Roosevelta, był Henry'y

³ Lipowski A., Polityka przemysłowa a wzrost konkurencyjności, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 79.

Margenthau Jr., który 1945 r. rozpoczął wprowadzanie w Niemczech tzw. Planu Morgenthaua. Celem planu było pozbawienie Niemiec przemysłu, aby uniemożliwić temu krajowi wywołanie w przyszłości kolejnej wojny. Zgodnie z planem Margenthaua masowo niszczone urządzenia przemysłowe, kopalnie zalewano wodą lub betonem. Tymczasem nieprzewidzianym skutkiem niszczenia przemysłu był spadek produktywności w rolnictwie. W konsekwencji powstały problemy z wyprodukowaniem wystarczającej ilości żywności dla mieszkańców. Aby zbadać to zjawisko przygotowano specjalny raport pod kierownictwem byłego prezydenta USA Herberta Hoover'a. W marcu 1947 r. w raporcie stwierdzono, że można pozbawić Niemcy przemysłu, ale wtedy trzeba znaleźć miejsce do życia dla 25 mln Niemców, bo gospodarka bez przemysłu nie będzie w stanie utrzymać mieszkańców. Amerykanie natychmiast zaprzestali realizacji planu Morgenthaua i wprowadzili plan Marshalla, którego celem nie była pomoc, ale odbudowa przemysłu. Widać więc wyraźnie, że odbudowa gospodarek zachodnich polegała na budowaniu przemysłu.

Ranking PPP	2014		2030		2050	
	Kraj	PKB wg PPP (2014 r., w mld USD)	Kraj	Prognozowane PKB wg PPP (2014 r., w mld USD)	Kraj	Prognozowane PKB wg PPP (2014 r., w mld USD)
1	Chiny	17 632	Chiny	36 112	Chiny	61 079
2	Stany Zjednoczone	17 416	Stany Zjednoczone	25 451	Indie	42 205
3	Indie	7277	Indie	17 138	Stany Zjednoczone	41 384
4	Japonia	4788	Japonia	6006	Indonezja	12 210
5	Niemcy	3621	Indonezja	5486	Brazylia	9164
6	Rosja	3559	Brazylia	4996	Meksyk	8014
7	Brazylia	3073	Rosja	4854	Japonia	7914
8	Francja	2587	Niemcy	4590	Rosja	7575
9	Indonezja	2554	Meksyk	3985	Nigeria	7345
10	Wielka Brytania	2435	Wielka Brytania	3586	Niemcy	6338
...						
	Polska (23)	941	Polska (25)	1515	Polska (31)	2422

Tabela 2. Kraje o największym PKB wg PPP w latach 2014, 2030 i 2050

Źródło: <http://www.pwc.pl/pl/media/2015/2015-02-10-swiat-w-2050.html> [dostęp z dn. 5.05.2016 r.]

W 1990 r. udział przemysłu w PKB Polski wynosił 37%, w 2001 r. 30,5%, aż do 18% w 2014 r. Nikt nie zwracał na to uwagi, bo sądzono, że skoro udział przemysłu w PKB krajów zachodnich jest stosunkowo niski, to i udział przemysłu w PKB Polski może spaść i

odpowiadać, takim nowoczesnym strukturom. Problem jednak polegał na tym, że usługi (w tym handel i pośrednictwo sprzedaży) w Polsce rozwijały się w związku z zaspokojeniem podstawowych potrzeb, a nie zaawansowanych, np. związanych z tworzeniem oprogramowania komputerowego, niezbędnego dla rozwiniętego przemysłu.

Jak pokazuje raport OECD zatytułowany „*Looking to 2060: Long Term Global Growth Prospects*” („Patrząc na 2060: Długoterminowe globalne perspektywy wzrostu”) nie dogonimy najbogatszych krajów UE w przeciągu kolejnych 50 lat⁴. Podobnego zdania jest znana firma doradcza PricewaterhouseCoopers Polska Sp. z o.o. w opracowanym raporcie „Świat w 2050”⁵. Poniższa tabela pokazuje prognozę zmian globalnego PKB w zakresie wartości wyprodukowanych towarów i usług z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej (PPP).

2. Zasady unijnej polityki przemysłowej

Deklarowanym celem unijnej polityki przemysłowej jest proaktywne tworzenie warunków ramowych do rozwoju przedsiębiorstw i innowacji, tak aby UE stała się atrakcyjnym miejscem dla inwestycji przemysłowych i tworzenia miejsc pracy, jednocześnie mając na uwadze, że większość przedsiębiorstw to małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)⁶. Celem polityki przemysłowej jest zatem zapewnienie warunków ramowych sprzyjających konkurencyjności w przemyśle.

Art. 173 Traktatu WE określa: „Unia i Państwa Członkowskie czuwają nad zapewnieniem warunków niezbędnych dla konkurencyjności przemysłu Unii”⁷. Skuteczna i funkcjonująca polityka przemysłowa we Wspólnocie musi się opierać na spójnych i skoordynowanych wysiłkach na poziomie krajowym i europejskim. Większość elementów, mających wpływ na konkurencyjność przemysłu europejskiego, jest ustalanych na poziomie krajowym. Ważne wyzwania wykraczające poza zakres działania państw UE tj. tworzenie otwartego i konkurencyjnego jednolitego rynku lub działania polityki przemysłowej w zakresie energii i zmian klimatycznych, nie mogą być podjęte albo są podejmowane w niewystarczający sposób na poziomie krajowym; dlatego też konieczne jest podjęcie działań także na poziomie

⁴ http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EO91_LTB

⁵ <http://www.pwc.pl/pl/media/2015/2015-02-10-swiat-w-2050.html>

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0374&from=EN>

⁷ http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14804&Itemid=946

europejskim⁸. Ponadto przemysł jest postrzegany jako czynnik napędzający zrównoważony wzrost i zatrudnienie w UE. Unijna polityka przemysłowa ma charakter przekrojowy, jej celem jest zapewnienie warunków ramowych sprzyjających konkurencyjności w przemyśle. Kryzys podkreślił znaczenie gospodarki realnej i silnego przemysłu. Polityka ta jest dobrze połączona z kilkoma innymi strategiami, tj.: rynkiem wewnętrznym, handlem, zatrudnieniem, badaniami i innowacjami, ochroną zdrowia publicznego i środowiska. Unijna polityka przemysłowa zmierza do⁹:

- a) „przyspieszenia dostosowania przemysłu do zmian strukturalnych”,
- b) „wspierania środowiska sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw w całej Unii, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw”,
- c) „wspierania środowiska sprzyjającego współpracy między przedsiębiorstwami”,
- d) „sprzyjania lepszemu wykorzystaniu potencjału przemysłowego polityk innowacyjnych, badań i rozwoju technologicznego”.

Instrumenty unijnej polityki przemysłowej mają na celu stworzenie ogólnych korzystnych warunków ramowych dla przedsiębiorców oraz firm, aby w łatwy sposób mogli podejmować inicjatywy oraz realizować własne pomysły i możliwości. Corocznie wydawany jest raport na temat europejskiej konkurencyjności, w którym analizuje się mocne i słabe strony europejskiej gospodarki jako całości, co może zainicjować międzysektorowe lub sektorowe inicjatywy polityczne¹⁰.

Analiza ewolucji polityki przemysłowej w państwach Europy Zachodniej i USA wskazuje na rozwój polityki przemysłowej wzdłuż linii „wędrującej” między dwoma diametralnie różnymi podejściami do interwencji w gospodarkę: opcji keynesowskiej i liberalnej. Oparta na teoriach Keynesa polityka przemysłowa w latach 50 i 60 polegała na korygowaniu niedoskonałości rynku, podejście sektorowe, znacząca ingerencja państwa w przemysł. Następnie zakwestionowanie jej zasadności w latach 70 ubiegłego stulecia stworzyło nowy styl myślenia i działań, a raczej zaniechania działań państwa w sektorze przemysłu.

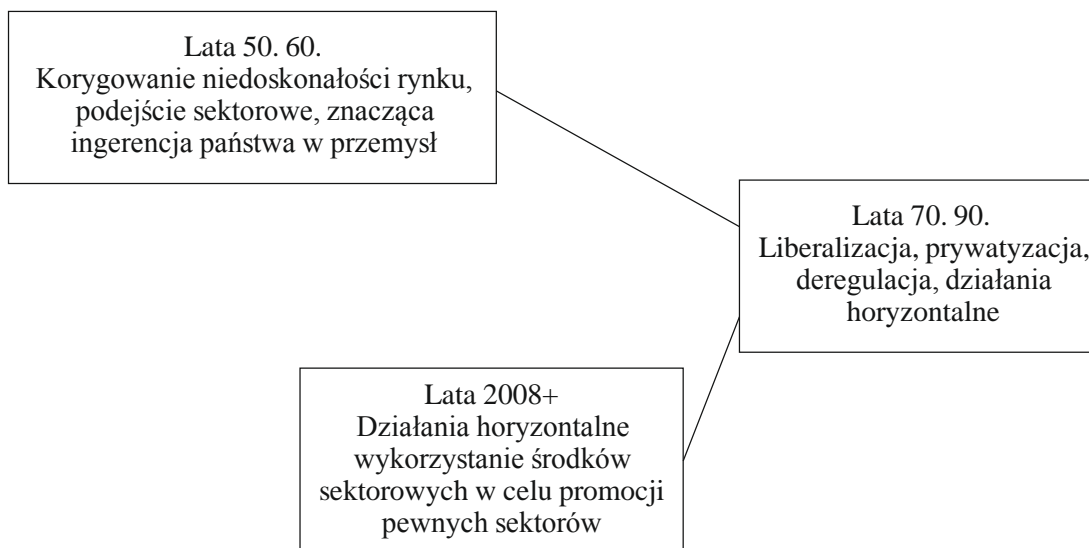
⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0374&from=EN>

⁹ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/pl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.1.html

¹⁰ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/pl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.1.html. Więcej na temat konkurencyjności: http://ec.europa.eu/growth/industry/competitiveness/reports/index_en.htm

OPCJA KEYNESOWSKA

OPCJA LIBERALNA

Rysunek 1. Ewolucja polityki przemysłowej

Źródło: Krystyna Gawlikowska-Hueckel, *Polityka przemysłowa i spójności wobec planów reindustrializacji Unii Europejskiej. Wnioski dla Polski*. Gospodarka Narodowa nr. 5, 2014 r., s. 68.

Według teorii liberalnych przyjęto bierną postawę państwa wobec przemysłu: liberalizację, prywatyzację i deregulację. Od 2008 roku obserwujemy w pewnym sensie zwrot w stronę opcji Keynesa, aby pobudzić reindustrializację, ale tylko do pewnego stopnia w formie działań horyzontalnych wykorzystania środków sektorowych w celu promocji wybranych sektorów.

2.1. W kierunku zintegrowanej polityki przemysłowej

W lipcu 2005 r. Komisja wydała komunikat „*Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego: polityka ramowa na rzecz wzmocnienia unijnej produkcji przemysłowej – z myślą o bardziej zintegrowanym podejściu do polityki przemysłowej*” (COM(2005) 474). W komunikacie tym po raz pierwszy zaprezentowano zintegrowane podejście do unijnej polityki przemysłowej. Zostało ono oparte na konkretnym programie działań zawierającym inicjatywy międzysektorowe oraz sektorowe.

W komunikacie z 2007 r. Komisji parlamentu Europejskiego, do Rady, Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i Komitetu regionów – „*Przegląd śródkresowy polityki*

przemysłowej *Wkład w strategię UE na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia*¹¹ (COM(2007)0374) stwierdzono, że podjęte inicjatywy opisane w komunikacie z 2005 r. przyniosły korzystny rezultat dla dużych i małych przedsiębiorstw przemysłu europejskiego. Zintegrowane podejście okazało się skuteczne i jest poparte zarówno przez Parlament, jak i państwa członkowskie. Stwierdzono, że niezbędna jest kontynuacja i zaangażowanie zainteresowanych podmiotów reprezentujących w równoważnych proporcjach wszystkie obszary. We wnioskach komunikatu, stwierdzono: „Priorytetem będzie stworzenie politycznych warunków ramowych, które umożliwią przemysłowi jak najlepsze reagowanie na globalizację i zmiany klimatyczne”.

Kolejny komunikat został opublikowany w 2008 r. pt. „*Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów*” dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej”. W komunikacie poinformowano, że przeciągu 2 lat stworzono nad 6 mln miejsc pracy, co pozwoliło zmniejszyć bezrobocie, a przemysł europejski jest konkurencyjny. Zaznaczono, że kolejnym wyzwaniem jest zrównoważony rozwój, stała poprawa jakości życia i zwiększenie dobrobytu obecnych oraz przyszłych pokoleń¹². Utrudnieniem w realizacji tego planu są coraz szybsze zmiany globalne, począwszy od topniejących pokryw lodowcowych po rosnące zapotrzebowanie energetyczne i surowcowe. Sposób produkcji i konsumpcji przyczynia się do globalnego ocieplenia, zanieczyszczenia, zużywania surowców naturalnych. Jednocześnie poinformowano, że coraz więcej używanych w Europie produktów jest sprowadzanych z innych części świata. Dostrzeżono, że potrzeba zmiany modelu konsumpcji i produkcji na bardziej zrównoważoną. Sprostanie temu wyzwaniu pozwoli na poprawie ekologiczności produktów, promowanie i stymulowanie popytu na lepsze produkty oraz technologie produkcyjne oraz pomoc konsumentom w dokonaniu trafnych wyborów poprzez spójne i uproszczone oznakowanie produktów.

Dla promowania lepszych produktów stworzono część polityk już wcześniej. Dyrektywa 2005/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca ogólne zasady wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię (Dz.U. L 101 z 22.7.2005, s. 29). Szereg aktów prawnych odnosi się do kwestii życia produktów i problemu odpadów. Kolejna dyrektywa dotyczy etykiet efektywności energetycznej, jest to Dyrektywa Rady 92/75/EWG z dnia 22 września 1992 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0374&from=EN>

¹² Nowa Strategia Zrównoważonego Rozwoju UE, Rada Unii Europejskiej 10917/06.

standardowe informacje o produkcji, zużycia energii oraz innych zasobów przez urządzenia gospodarstwa domowego (Dz.U. L 297 z 13.10.1992, s. 16) oraz dyrektywa Ecolabel. Rozporządzenie (WE) nr 106/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych (Dz.U. L 39 z 13.2.2008, s. 1). Energy Star zobowiązuje instytucje UE oraz władze państw członkowskich do zakupu energooszczędnych urządzeń biurowych, co w konsekwencji spowoduje zmniejszenie wydzielania gazów będących przyczyną efektu cieplarnianego.

Działania w sprawie poszczególnych dyrektyw na poziomie krajowym nie są skoordynowane. W wyniku rozbieżnych podejść krajowych i regionalnych producenci często odbierają sprzeczne sygnały, co uniemożliwia wykorzystanie pełnego potencjału rynku wewnętrznego¹³. Wśród inicjatyw znajdują się także wspieranie eko-inwestycji czy zwiększanie środowiskowego potencjału przemysłu. Wspólnotowy System Eko-zarządzania i Audytu, EMAS¹⁶, ułatwia przedsiębiorstwom optymalizację ich procesów produkcyjnych, zmniejszając wpływ na środowisko i pozwalając na bardziej efektywne wykorzystywanie zasobów. EMAS funkcjonuje jako dobrowolny system Eko-zarządzania i audytu.

W celu zapewnienia zrównoważonych dostaw surowców innych niż energetyczne dla gospodarki UE, Komisja przedstawiła „*Inicjatywę na rzecz surowców*” (COM(2008) 699), która zmierza do zapewnienia dostępu do surowców w państwach trzecich na tych samych warunkach. Ponadto, zadbano o lepsze warunki ramowe dla wydobywania surowców w UE oraz ograniczenia zużycia surowców pierwotnych poprzez zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów i promowanie recyklingu. Inicjatywę tą wzmocniono w komunikacie Komisji (COM(2011) 21).

Polityka przemysłowa powiązana jest z polityką spójności. Wsparcie przemysłu odbywa się poprzez tzw. inteligentne strategie. Polegają one na promowaniu rozwoju opartego na zasobach endogenicznych regionów i miast. „*Krajowa strategia rozwoju regionalnego na lata 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*”, zawiera zapisy, które dotyczą przemysłu. Odnoszą się one do tworzenia warunków sprzyjających absorpcji innowacji, innowacyjnych technologii, produktów i usług (w warunkach partnerstwa biznesu i nauki), powstawania specjalizacji regionalnych.

¹³ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/PL/1-2008-397-PL-F1-1.Pdf>, s. 4.

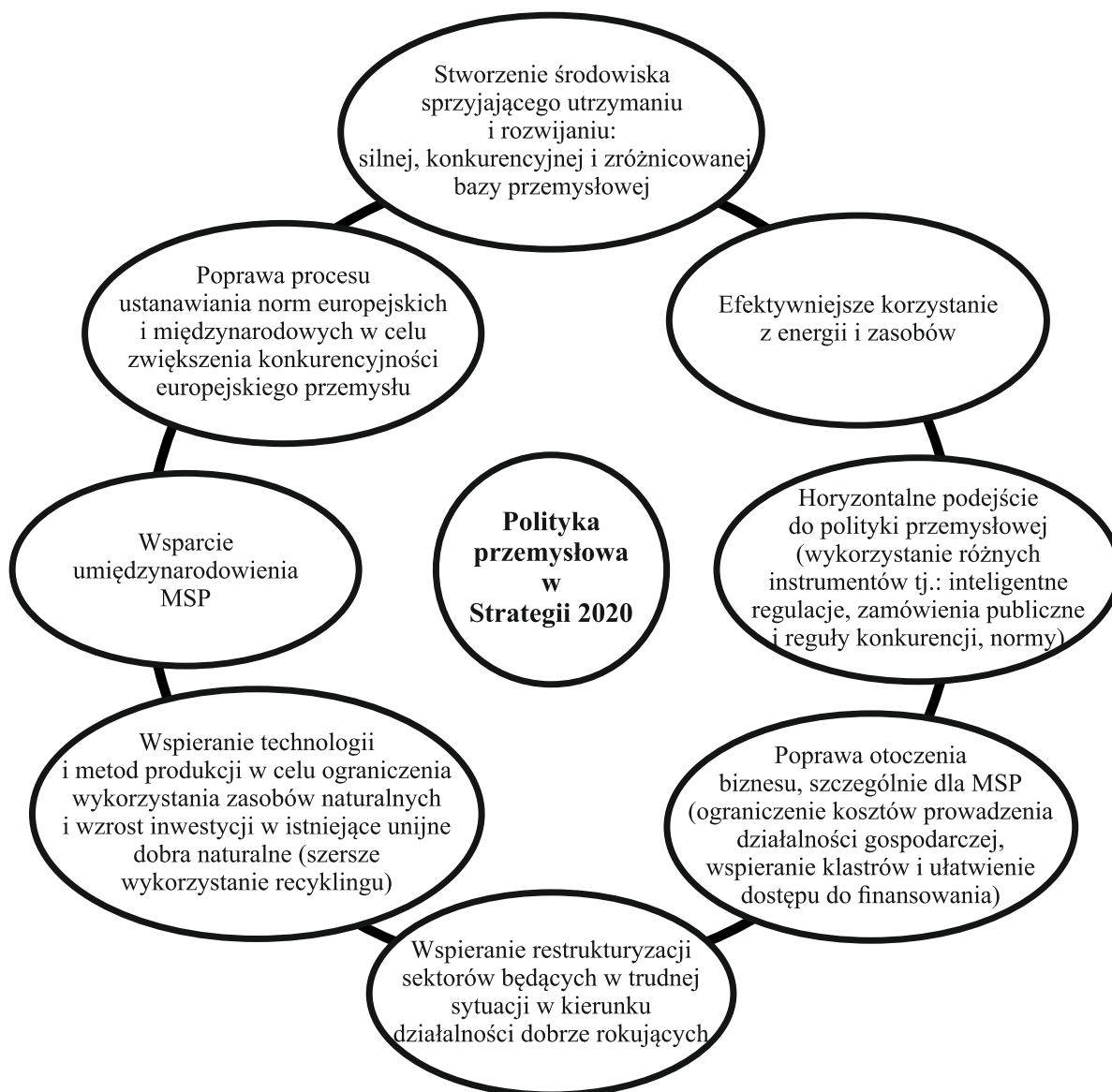
2.2. Strategia „Europa 2020” i „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”

W marcu 2010 zastąpiono strategię lizbońską strategią „Europa 2020” (*„Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”*, – COM(2010)2020). W nowej strategii przedstawiono siedem przewodnich inicjatyw, w tym cztery inicjatywy szczególnie istotne dla poprawy konkurencyjności przemysłu w UE; „Unia innowacji” (COM(2010) 546), „Europejska agenda cyfrowa” (COM(2010) 245), „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” (COM(2010) 614) oraz „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy” (COM(2008) 868). Inicjatywa przewodnia „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” koncentruje się na 10 działaniach na rzecz europejskiej konkurencyjności przemysłowej, w ten sposób kładąc większy nacisk na czynniki takie jak wzrost MŚP oraz dostawy surowców i gospodarowanie nimi¹⁴.

W komunikacie z października 2011 *„Polityka przemysłowa - poprawa konkurencyjności”* wskazano, że do osiągnięcia celów w zakresie zrównoważonego wzrostu i ożywienia gospodarczego niezbędna jest spójna i skoordynowana polityka przemysłowa ze strony państw członkowskich, a także zmiany strukturalne. Komunikat wymienił kilka dziedzin, na które powinno się poprawić. Wśród nich są: innowacyjność przemysłu, zrównoważony przemysł poprzez efektywne gospodarowanie zasobami i niskoemisyjna gospodarka, zmniejszenie obciążeń administracyjnych, jednolity rynek oraz umiędzynarodowienie MŚP.

Kolejny komunikat pt. *„Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego – Aktualizacja komunikatu w sprawie polityki przemysłowej”* pochodzi z 2012 r. Dzięki odnowionej strategii przemysłowej przedstawionej w komunikacie Komisja spodziewa się odwrócić negatywne tendencje dotyczące udziału przemysłu w gospodarce europejskiej z obecnego poziomu wynoszącego ok. 16 % PKB do 20 % w 2020 r. Realizacja tego planu powinna być możliwa dzięki znacznemu zwiększeniu poziomów inwestycji (akumulacji brutto i inwestycji w wyposażenie), rozwojowi handlu towarami na rynku wewnętrznym (do 25 % PKB w 2020 r.) oraz znacznemu wzrostowi liczby MŚP eksportujących do państw trzecich.

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/pl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.1.html

Rysunek 2. Główne cele polityki przemysłowej zawarte w Strategii 2020

Źródło: Krystyna Gawlikowska-Hueckel-HUECKEL, *Polityka przemysłowa i spójności wobec planów reindustrializacji Unii Europejskiej. Wnioski dla Polski*. Gospodarka Narodowa nr. 5, 2014 r., s. 65.

Komisja zaproponowała przyjęcie aktywnego podejścia do polityki przemysłowej, które opierałoby się na czterech głównych elementach¹⁵.

1. UE musi zapewnić odpowiednie warunki ramowe dla pobudzania nowych inwestycji, przyspieszenia procesu wprowadzania nowych technologii i bardziej efektywnego gospodarowania zasobami. Warunki te obejmowałyby przepisy techniczne i zasady rynku

¹⁵

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0582_/com_com\(2012\)0582_pl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0582_/com_com(2012)0582_pl.pdf) s. 6-7.

wewnętrznego, jak również środki towarzyszące, tj. infrastruktura oraz projekty w zakresie B+R, innowacji.

2. Pilnie potrzebne są ulepszenia w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego. Przyczynią się one do ożywienia wymiany handlowej w ramach rynku wewnętrznego. Również otwarcie rynków międzynarodowych przyspieszy wyjście z kryzysu. Szybko rozwijające się światowe gospodarki wschodzące oferują nowe możliwości eksportu dla unijnych przedsiębiorstw, w szczególności dla małych i średnich przedsiębiorstw.

3. Inwestycje i innowacje nie są możliwe bez odpowiedniego dostępu do finansowania. Uruchomiono środki publiczne na wsparcie inwestycji w innowacje, zwłaszcza dokonywanych przez sektor MŚP. Odblokowanie prywatnego finansowania może zapewnić odpowiedni poziom i zdolność obsługi zadłużenia, potrzebne do finansowania inwestycji dokonywanych przez przedsiębiorstwa UE. Poprawa dostępu do rynków kapitałowych jest ważnym wyzwaniem, w celu zwiększenia konkurencyjności.

4. Środki towarzyszące, służące zwiększeniu inwestycji w kapitał ludzki i umiejętności. Strategie ukierunkowane na tworzenie miejsc pracy oraz instrumenty umożliwiające przewidywanie potrzeb w zakresie umiejętności są niezbędne do tego, by siła robocza mogła dostosować się do przemian w przemyśle.

Polityka przemysłowa wspiera konkurencyjność, ale w ostatecznym rachunku to przedsiębiorcy są odpowiedzialni za to, czy osiągną sukces na światowym rynku.

Kierunek strategii Europa 2020 nadaje Rada Europejska poprzez podejmowanie działań w zakresie integracji polityki oraz zarządzanie zależnościami pomiędzy państwami członkowskimi, a UE. Ponadto Rada udziela wskazówek i dostarcza bodźców do działania. Poszczególne składy Rady Ministrów prowadzą prace nad procesem wdrożenia strategii Europa 2020. Państwa członkowskie dążą do polepszenia wymiany informacji i dobrych praktyk na forum różnych składów Rady. Co roku Komisja Europejska monitoruje rozwój sytuacji na podstawie zestawu składników pokazujących ogólny postęp w tworzeniu inteligentnej, ekologicznej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu, wysokiej stopie zatrudnienia, wydajności i spójności społecznej. W kształtowaniu polityki, ważną rolę odgrywa Parlament Europejski, jako organ prawodawczy i siła sprawcza mobilizująca obywateli oraz parlamenty narodowe. Kolejnymi instytucjami odpowiedzialnymi za realizację Strategii Europa 2020 są władze krajowe, regionalne i lokalne. To one są najbliżej obywateli, opracowują krajowe programy reform, a następnie wdrażają.

2.3. Priorytetowe obszary działania

Po przeprowadzeniu szerokich analiz i konsultacji społecznych wybrano sześć głównych obszarów wykazujących szybki wzrost i wymagających zdecydowanych działań. Priorytetowe obszary mogą przyczynić się nie tylko do krótkotrwałego ożywienia gospodarczego, ale także odegrać znaczący wpływ na długoterminowy wzrost gospodarczy. Ponadto, zapewniają niezbędną przemysłową infrastrukturę dla tzw. „trzeciej rewolucji przemysłowej”. Obszary priorytetowe są powiązane z inwestycjami w ramach polityki spójności na lata 2014-2020. Będą opracowywane nowe technologie w stopniu umożliwiającym dostarczenie nowych produktów lub zwiększenie wydajności. Technologie te zrewolucjonizują przemysł inżynieryjny (np. inteligentne materiały) oraz przekształcą produkcję materiałów (np. druk przestrzenny 3D). Spodziewana jest rewolucja na rynkach tradycyjnych poprzez wprowadzenie m.in. inteligentnych sieci, ekologicznych i czystych pojazdów oraz biologicznych tworzyw sztucznych. W związku z tym państwa członkowskie muszą uwzględnić przyszłe zmiany w swoich politykach przemysłowych i strategiach rozwoju poszczególnych regionów. Do wyróżnionych priorytetowych obszarów działania zaliczono:

- a) Rynki zaawansowanych technologii produkcyjnych w zakresie ekologicznie czystej produkcji. Poprzez wynalezienie druku 3D możliwa jest produkcja w mniejszych ilościach, niż jest to obecnie opłacane, a w konsekwencji wytwarzanie na zamówienie nowych, niszowych produktów, co stwarza nowe możliwości dla innowacyjnych MŚP. Wyszczególniono tu także wykorzystywanie materiałów z recyklingu oraz energo- i materiałochłonne procesy wykorzystywane w fabrykach. Jak wynika z raportu „*Sprawozdania na temat europejskiej konkurencyjności w 2010 r.*”, SEC (2010) 1272 przemysł unijny jest światowym liderem w dziedzinie w/w technologii z udziałem w rynku światowym 35% oraz 50% udziałem wszystkich patentów dotyczących tych technologii. Ryzykowne inwestycje o wysokich kosztach w demonstracyjne projekty będą wymagały tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) z unijnym przemysłem w celu zapewnienia szybkiej komercjalizacji. Partnerstwa PPP przewidziane są w ramach programu „*Horyzont 2020*” w dziedzinie robotyki, zrównoważonego przemysłu procesowego oraz projektami demonstracyjnymi w zakresie kluczowych technologii wspomagających. Drugim ważnym programem będzie NER300 w celu finansowania innowacyjnych projektów demonstracyjnych w dziedzinie energii niskoemisyjnej. Trzecim

programem jest SILC, mający wspierać innowacje w zakresie ograniczeń emisji gazów cieplarnianych. Oczekuje się, że światowy rynek powiększy się do 2020 do ponad 750 mld EUR.

- b) Rynki kluczowych technologii wspomagających. Do tej grupy zaliczamy przemysł produktów opartych na: mikro- i nanoelektroniki, materiałach zaawansowanych, biotechnologię przemysłową, fotonikę, nanotechnologię i zaawansowane systemy produkcyjne. W komunikacie Komisji znajduje się zachęta dla państw członkowskich: „Państwa członkowskie i regiony zachęcane są do wykorzystywania strategii badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji w celu wspierania badań i rozwoju, w tym linii pilotażowych i projektów demonstracyjnych, oraz wspierania współpracy w całym łańcuchu wartości.”
- c) Rynki bioproduktów. Bioprzemysł wykorzystuje zasoby odnawialne lub stosuje bioprocessy w procesie produkcyjnym poprawiając konkurencyjność przemysłową oraz w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Porównując bioprzemysł do paliw kopalnianych zakłada zużycie mniejszej ilości energii, niższą emisję dwutlenku węgla oraz wytworzenie mniejszej ilości toksycznych odpadów, przy jednoczesnym spadku kosztów produkcji. Innowacyjne procesy i technologie mogą ułatwić wykorzystanie dotychczas niewykorzystywanych resztek poźniwnych i biomasy morskiej.
- d) Zrównoważona polityka przemysłowa, budownictwo i surowce. Zwiększenie efektywności energetycznej, ograniczenie kosztów i efektywniejsze wykorzystanie zasobów pobudzą konkurencyjność w branży budowlanej. 40% finalnego zużycia energii w UE przypada na budynki mieszkalne, komercyjne i publiczne. Nowe inwestycje w ramach efektywności energetycznej budynków mają szacunkowy potencjał na 25-35 mld EUR rocznie do 2020 r.¹⁶.

Zaleca się także przejście do gospodarki zamkniętego obiegu poprzez rozwój unijnego rynku recyklingu odpadów. Komisja zakłada wprowadzenie nowych norm europejskich dotyczących klas jakości materiałów pochodzących z recyklingu. Wśród programów wymieniono RECAP mający na celu usprawnienie recyklingu mieszanych tworzyw sztucznych.

- e) Ekologicznie czyste pojazdy i statki. Pojazdy wykorzystujące napędy alternatywne są niezbędne dla rozwoju mobilności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Szacuje się, że w 2020 r. ok 7% rynku samochodowego będą stanowić pojazdy

¹⁶ „Ocena skutków dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej”, SEC(2011) 779 z dnia 22 czerwca 2011 r.

elektryczne i hybrydowe typu „plug-in”. Rozwój nowych technologii w dziedzinie czystego transportu będzie sprzyjać nie tylko wzrost zatrudnienia i inwestycji, ale także przyczyni się do poprawy jakości powietrza i ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych. Zgodnie z projektem „Green eMotion”, prace badawczo-rozwojowe i projekty demonstracyjne powinny być opracowywane w ramach inicjatywy „Horyzont 2020”, z wykorzystaniem Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych, oraz przez państwa członkowskie przy wykorzystaniu pożyczek z EBI.

- f) Inteligentne sieci. Europejska grupa zadaniowa ds. inteligentnych sieci definiuje inteligentne sieci jako sieci elektroenergetyczne, które są w stanie efektywnie integrować zachowanie i działanie wszystkich podłączonych do nich użytkowników – wytwórców, konsumentów i użytkowników będących zarówno wytwórcami, jak i konsumentami – w celu stworzenia oszczędnego pod względem gospodarczym i zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju systemu energetycznego charakteryzującego się niskim poziomem strat oraz wysoką jakością i bezpieczeństwem dostaw¹⁷. Istnieje potrzeba odpowiedniej infrastruktury zawierającej inteligentne sieci, rozwiązań w zakresie magazynowania i bilansowania energii. Będzie ona wykorzystana do włączania energii ze źródeł odnawialnych do systemu elektroenergetycznego, zwiększenia efektywności energetycznej, a także sprostaniu wyzwania ze strony pojazdów elektrycznych. Szacuje się, że do 2020 r. UE będzie musiała zainwestować 60 mld EUR, a do 2035 r. około 480 mld EUR w rozwój sieci.

Ostatni ze strategii została podana w styczniu 2014 r. w komunikacie pt. „Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego”. Ożywienie gospodarcze w trzecim kwartale 2013 r. wyniosło średnio 0,2% PKB wśród 28 państw członkowskich. Dzięki podjętym działaniom udało się ustabilizować sektor finansowy, ale ożywienie gospodarcze jest nieznaczne. W komunikacie Komisja poinformowała „wspieranie wzrostu gospodarczego i konkurencyjności celem utrzymania i wzmocnienia ożywienia koniunktury oraz w celu realizacji celów strategii „Europa 2020” stało się głównym priorytetem dla Komisji i państw członkowskich UE”. Zwrócono uwagę, że powiązania przemysłu wykraczają poza zwykłe rozumiane przetwórstwo, powiązania te obejmują także dostarczanie surowców i energii, usługi dla przedsiębiorstw (np. logistyka), usługi dla konsumentów (np. usługi serwisowe towarów trwałego użytku). Działalność przemysłowa jest zintegrowana w różnorodnych oraz

¹⁷ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/PL/1-2011-202-PL-F1-1.Pdf> s. 2.

złożonych łańcuchach wartości, które łączą nie tylko największe przedsiębiorstwa, ale także małe i średnie firmy (MŚP) pomiędzy sektorami, a także państwami.

Komisja zwraca uwagę, że przemysł odpowiada za 80% unijnego eksportu oraz 80% prywatnych nakładów na badania naukowe i innowacje w UE. Jedna czwarta miejsc pracy w sektorze prywatnym to stanowiska w przemyśle. Każde dodatkowe miejsce pracy w przemyśle generuje 0,5-2 miejsc pracy w innych sektorach¹⁸. Komisja jest zdania, że silna baza przemysłowa będzie miała kluczowe znaczenie dla ożywienia gospodarczego i konkurencyjności w Europie. Stając w obliczu kryzysu 3,5 mln ludzi straciło pracę w przetwórstwie. Przemysł UE generuje nadwyżkę w wysokości 365 mld EUR w handlu produktami przetworzonymi, wyłączając obrót energią i surowcami (kraje UE odnotowują ujemny bilans handlowy). Uzyskanie wyniku 1 mld dziennie są możliwe dzięki branżom z wysokiego i średniego zaawansowania technologii. Należą do nich branże takie jak: branża motoryzacyjna, sektor farmaceutyczny, branża maszyn i urządzeń, sektor chemikaliów, aeronautyka, sektor przestrzeni kosmicznej i sektor kreatywny oraz sektor towarów wysokiej klasy innych branż. Wydajność UE w porównaniu z wydajnością konkurentów światowych nieustannie spada¹⁹.

W sprawozdaniach Komisji²⁰ zidentyfikowano szereg słabych punktów, które hamują wzrost w Europie. Wśród nich wyróżniamy:

- słaby popyt wewnętrzny, który pogarsza sytuację na macierzystych rynkach przedsiębiorstw europejskich oraz wpływa niekorzystnie na dynamikę handlu wewnątrzunijnego,
- nierównomierne poprawienie otoczenia biznesu,
- nieelastyczne otoczenie administracyjne i regulacyjne,
- ograniczenia na niektórych rynkach pracy,
- słaba integracja na rynku wewnętrznym (w szczególności przedsiębiorstw z sektora MŚP)
- zbyt niski poziom inwestycji w badania i innowacje, hamując konieczną modernizację bazy przemysłowej UE oraz utrudniając przyszłą konkurencyjność Unii.

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN> s.1.

¹⁹ *ibidem*

²⁰ Sprawozdania „Europejska konkurencyjność w 2013 r. – w kierunku reindustrializacji opartej na wiedzy” na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitivenessanalysis/european-competitiveness-report/files/eu-2013-eur-comp-rep_en.pdf oraz „Wyniki państw członkowskich w dziedzinie konkurencyjności oraz wdrażanie polityki przemysłowej” na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/monitoring-member-states/files/scoreboard-2013_en.pdf.

- wyższe ceny energii płacone przez unijne przedsiębiorstwa niż większość głównych konkurentów UE²¹,
- trudności w zakresie dostępu do podstawowych czynników produkcji, tj. części surowców (zwłaszcza metali rzadkich), wykwalifikowanej siły roboczej oraz kapitału pozyskiwanego na korzystnych warunkach.

W odniesieniu do powyższych problemów, Komisja opiera się na zintegrowanej polityce przemysłowej przedstawionej w komunikatach w sprawie polityki przemysłowej z 2010 r. i 2012 r.²² W ramach europejskiego semestru wydawane są zalecenia dla poszczególnych państw członkowskich w sprawie pobudzania wzrostu gospodarczego. Wdrożenie zaleceń Komisji na szczeblach europejskim i krajowym ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia przyszłej konkurencyjności i zwiększenia potencjału wzrostu. Należy zwrócić uwagę, aby działania polityczne były skuteczne, muszą być skoordynowane oraz spójne na wszystkich poziomach - od regionalnego po unijny.

2.4. Zintegrowany i jednolity rynek europejski: stworzenie atrakcyjnego otoczenia dla przedsiębiorstw i produkcji

Rynek wewnętrzny UE stanowił o sile rozwoju gospodarczego w latach osiemdziesiątych, podobnie i teraz jest postrzegany jako najważniejszy element w ożywieniu gospodarczym. Duży rynek wewnętrzny pozwala poprawić wydajność poprzez ograniczenie kosztów czynników produkcji, wprowadzać wydajne procesy biznesowe oraz podwyższyć stopę zwrotu z innowacji. Komisja podkreśla, że rynek wewnętrzny posiada wciąż niewykorzystany potencjał wzrostu i uproszczenie przepisów obowiązujących na rynku wewnętrznym pozwolą podnieść efektywność gospodarczą. Włączenie unijnych przedsiębiorstw w regionalne i globalne łańcuchy wartości dodanej ma kluczowe znaczenie dla wzrostu wydajności. Szybsze rozpowszechnianie innowacji będzie możliwe dzięki opracowaniu i terminowemu wdrożeniu norm europejskich, podobnie jak reformy w zakresie praw własności intelektualnej, które będą sprzyjać kreatywności i innowacyjności. Aby w pełni wykorzystać potencjał wewnętrzny potrzeba integracji sieci infrastruktury, wdrożenia i upraszczania

²¹ Zarówno w przypadku energii elektrycznej, jak i gazu, różnica cen w porównaniu z cenami płaconymi przez głównych konkurentów zewnętrznych (z wyjątkiem głównie Japonii) rośnie.

²² COM(2012) 582 final „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego” z 10.10.2012 r. i COM(2010) 614 final „Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji – Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie” z 28.10.2010 r. W ostatnich latach kilka państw członkowskich, w tym Francja, Hiszpania, Niemcy i Zjednoczone Królestwo, również zdefiniowało polityki i strategie przemysłowe na szczeblu krajowym i regionalnym.

przepisów dotyczących towarów i usług oraz stabilnych ram prawnych połączonych z wydajną administracją publiczną.

- 1) Doprowadzenie do pełnej integracji sieci informacyjnych, energetycznych i transportowych. W ramach działania przewidziane jest wspieranie rozwoju transportu morskiego, lotniczego i kolejowego, inicjatywę zmierzającą do wzmocnienia wdrażania i egzekwowania przepisów trzeciego pakietu energetycznego w celu zliberalizowania i zintegrowania europejskich rynków energii. W lipcu 2013 r. Komisja określiła plany dla sektora morskiego mające na celu złagodzenie formalności celnych dla statków, prowadzące do ograniczenia biurokracji, zmniejszenia opóźnień w portach i podniesienia konkurencyjności sektora.

Zmniejszenie kosztów energii dla przedsiębiorstw europejskich będzie możliwe dzięki rozwojowi wewnętrznego rynku energii przez wszystkie państwa członkowskie w ramach zintegrowanych sieci energetycznych. Swobodny przepływ energii wewnątrz rynku pozwoli czerpać korzyści z niższych cen i większego bezpieczeństwa dostaw. W październiku 2013 r. Komisja przyjęła 248 projektów w dziedzinie infrastruktury energetycznej. Ponadto Rada i Parlament Europejski uzgodniły w grudniu 2013 r. ustanowienie instrumentu „Łącząc Europę” w wysokości 33,2 mld EUR w celu finansowania i przyciągania inwestycji służących udoskonaleniu europejskich sieci: transportowej, energetycznej i cyfrowej. Instrument „Łącząc Europę” przyczyni się do stworzenia wysoce wydajnych i zrównoważonych pod względem środowiskowym połączonych sieci w całej Europie. W ramach instrumentu „Łącząc Europę” 5,85 mld EUR przeznaczono na transeuropejską infrastrukturę energetyczną w latach 2014-20, co przyczyni się do integracji rynku i bezpieczeństwa dostaw energii w systemie energetycznym Unii Europejskiej.

Zastosowanie infrastruktury przestrzeni kosmicznej w sektorze przemysłowym i usługowym zapewni potencjał generowania wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i nowych miejsc pracy. Wysokie koszty projektów kosmicznych są możliwe do zrealizowania poprzez wspólne finansowanie przez państwa członkowskie. Główne projekty w tym zakresie to Galileo i Copernicus prowadzone są przy pomocy Europejskiej Agencji Kosmicznej oraz Europejskiej Agencji Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej.

Komisja zwraca uwagę, że opóźnienia w ramach wspólnych infrastruktur negatywnie wpłyną na konkurencyjność UE w przyszłości. Komisja będzie wykorzystywała obligacje projektowe w celu finansowania projektów infrastrukturalnych.

- 2) Otwarty i zintegrowany rynek wewnętrzny towarów i usług. Wprowadzając akty prawne o jednolitym rynku I oraz II²³, Komisja zapewniła impuls dla integracji rynku UE. Przez ostatnie lata wzrósł wewnątrzunijny handel wyrobami gotowymi.
- 3) Otoczenie biznesu, ramy regulacyjne i administracja publiczna w UE. Europa Zachodnia zbudowała dobrobyt poprzez solidne i przewidywalne otoczenie instytucjonalne, dobrej infrastrukturze, wiedzy, wykształconej sile roboczej. Od wieków Europa postrzegana jest jako dobre miejsce do produkcji przemysłowej. Aktualnie, w porównaniu z innymi rejonami świata traci jednak pozycje konkurencyjną. W sprawozdaniu Banku Światowego „Doing Business” z 2008 r. w pierwszej dwudziestce najlepszych miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej znalazło się osiem państw członkowskich, a trzy z nich zostały nawet zaliczone do najlepszych dziesięciu miejsc. W 2013 r. w pierwszej dwudziestce było tylko sześć państw członkowskich, a w pierwszej dziesiątce – dwa. W dziedzinie konkurencyjności i otoczenia biznesu Komisja regularnie monitoruje wyniki UE poprzez europejski semestr i w ramach sprawozdania na temat konkurencyjności państw członkowskich na podstawie art. 173 TFUE. Komisja nieustannie pracuje nad polepszeniem jakości prawodawstwa i otoczenia regulacyjnego dla podniesienia stabilności i przewidywalności. Uproszczenie unijnego prawodawstwa zmniejszy obciążenie dla przedsiębiorstw. Komisja monitoruje konkurencyjność i bada łączne koszty w najważniejszych sektorach tj. stal, aluminium. Kontrole adekwatności będą

²³ Komunikaty Komisji zatytułowane „W kierunku Aktu o jednolitym rynku - W stronę społecznej gospodarki rynkowej o wysokiej konkurencyjności” (10.2010 r.) oraz „Akt o jednolitym rynku II- Razem na rzecz nowego wzrostu gospodarczego” (10.2012 r.), zawierały szereg działań zmierzających do ożywienia europejskiej gospodarki i stworzenia miejsc pracy, tym samym przyjmując ambitniejszą politykę w zakresie jednolitego rynku. Jednolity rynek jest wciąż niewykorzystanym motorem wzrostu. Stworzenie bardziej pogłębionego i lepiej zintegrowanego jednolitego rynku oparto na:

- mobilności przedsiębiorstw (np. wprowadzenie przepisów pobudzających inwestycje długoterminowe, reforma postępowania upadłościowego, wsparcie przy tworzeniu otoczenia zapewniającego drugą szansę upadłym przedsiębiorcom);

- gospodarce cyfrowej (promowanie handlu elektronicznego poprzez ułatwienie korzystania z usług płatniczych oraz poprawę ich wiarygodności i konkurencyjności; połączenia szerokopasmowe oraz upowszechnienia faktur elektronicznych jako standardowego rozwiązania w procedurach zamówień publicznych);

- zaufaniu konsumentów (np. wprowadzenie środków gwarantujących szeroki dostęp do rachunków bankowych, przejrzystość i porównywalność opłat za prowadzenie rachunków oraz łatwiejsze przenoszenie rachunków). Akt o jednolitym rynku II wskazał 12 najważniejszych działań, które powinny być podjęte przez instytucje UE. Działania te koncentrowały się na czterech głównych czynnikach wzrostu, zatrudnienia i zaufania: zintegrowanych sieciach, transgranicznej mobilności obywateli i przedsiębiorstw, gospodarce cyfrowej i działaniach wzmacniających spójność i zwiększających korzyści dla konsumentów.

przeprowadzane w ramach przeglądów konkurencyjności i ram prawnych w przemysłowych łańcuchach wartości dokonując ocen łącznych kosztów. Aby ułatwić recykling surowców wtórnych komisja przeglądu prawodawstwo UE w celu uczynienia go jaśniejszym i łatwiejszym do zastosowania w praktyce.

Administracja publiczna w poszczególnych państwach członkowskich ma różne podejście do sektora prywatnego. Komisja postanowiła zebrać najlepsze doświadczenia krajów członkowskich i przedstawić inicjatywę na rzecz „administracji publicznej sprzyjającej wzrostowi gospodarczemu”. Będzie to przegląd najlepszych praktyk w administracji publicznej ze szczególnym odniesieniem do narzędzi e-administracji oraz zamówień publicznych.

2.5. Modernizacja przemysłu: inwestycje w innowacje, nowe technologie, czynniki produkcji i umiejętności

Ograniczone zasoby naturalne i energetyczne, a jednocześnie ambitne cele środowiskowe i społeczne powodują, że przemysł unijny nie może być konkurencyjny w odniesieniu do produktów niskiej jakości i niskich cen. Jedyną drogą do zapewnienia konkurencyjności na rynkach światowych jest skierowanie na innowacyjność, wydajność, efektywne wykorzystanie zasobów i wysoką wartość dodaną. Rozwój technologiczny poprzez innowacyjność pozostają głównym źródłem konkurencyjności europejskiego przemysłu. W strategii „*Europa 2020*” celem jest przeznaczanie 3% PKB na badania i rozwój. Dla wzrostu wydajności przemysłu mają w szczególności technologie cyfrowe. Potencjał z rozwoju Internetu dokonuje zmian w tradycyjnej działalności gospodarczej definiując nowe modele produkcyjne. Powstaje wiele nowych produktów poprzez przemysł w dziedzinie usług „przechodzenie przemysłu na usługi”. Prowadzona polityka przemysłowa musi uwzględniać nowe możliwości technologiczne tj: chmury obliczeniowe, zbiory danych, przemysłowe zastosowanie Internetu, inteligentne zakłady produkcyjne, robotykę, projektowanie i druk przestrzenny 3D.

2.5.1. Stymulowanie inwestycji w innowacyjność i nowe technologie

Zagrożeniem dla przemysłu europejskiego jest spadek inwestycji w innowacje. Aby temu przeciwdziałać, państwa członkowskie, regiony i przemysł mogą korzystać polityki, przepisów i instrumentów finansowych. Program „Wiodąca pozycja w przemyśle” w ramach

projektu „*Horyzont 2020*” przeznaczy na badania i innowacje blisko 80 mld EUR. Wsparcie przewidziane jest dla kluczowych technologii prorozwojowych, które zmieniają globalne łańcuchy wartości, zwiększą efektywność gospodarowania zasobami i przekształcą międzynarodowy podział pracy. Ponadto, program będzie finansował odpowiadające potrzebom rynku prototypy oraz projekty demonstracyjne. Komisja stawia nacisk na połączenie sił programu ramowego z sektorem prywatnym w ramach partnerstw publiczno-prywatnych w celu wspierania inwestycji prywatnych. Na lata 2014-2020 przewidziano 100 mld EUR w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych dla inwestycji w innowacje zgodnie z priorytetami polityki przemysłowej przez państwa członkowskie. Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne będą zgodne z koncepcją „inteligentnej specjalizacji”, w celu cyt. „umożliwienia państwom członkowskim i regionom skoncentrowanie inwestycji na dziedzinach, w których mają przewagę konkurencyjną, a także zachęcić do tworzenia ogólnoeuropejskich łańcuchów wartości.”²⁴.

Komisja podtrzymuje sześć głównych obszarów w których należy wspierać inwestycje ogłoszonych w komunikacie z 2012 r. Do strategicznych obszarów należą: zaawansowane przetwórstwo przemysłowe, kluczowe technologie prorozwojowe, czyste ekologicznie pojazdy i transport, produkty biotechnologiczne, budownictwo i surowce oraz inteligentne sieci.

2.5.2. Energia

Podniesienie wydajności i efektywności gospodarowania zasobami oraz ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo czynników produkcji. Komisja informuje, że wciąż istnieją problemy z dostępem w Europie do czynników produkcji na jak najlepszych warunkach. Aby ułatwić dostęp do finansowania MŚP poprzez inicjatywę Komisji oraz EBI zaproponowano, aby na zasadzie dobrowolności, wykorzystanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych wspierać instrumenty finansowe zapewniające kredyty dla MŚP. Poproszono Państwa członkowskie o wniesienie wkładu do tej inicjatywy ze środków krajowych przydzielonych im w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Na skutek kryzysu w niektórych państwach UE nieproporcjonalnie wzrosły stopy oprocentowania kredytu. Komisja dąży do zdywersyfikowania źródeł finansowania przedsiębiorstw, w którym MŚP mogłyby mieć transgraniczny dostęp do finansowania i ułatwienie inwestycji długoterminowych.

²⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN> s. 11.

Międzynarodowa Agencja Energetyczna szacuje, że ceny energii elektrycznej dla przemysłu są w UE dwa razy wyższe niż w USA i Rosji oraz o około 20 % wyższe niż w Chinach. W przypadku gazu różnica cen jest jeszcze bardziej widoczna: w UE ceny gazu dla przemysłu są od trzech do czterech razy wyższe niż dla konkurencji w USA, Rosji i Indiach, o 12 % wyższe niż w Chinach, ale niższe niż w Japonii. W poszczególnych państwach członkowskich faktycznie zapłacone ceny mogą się jednak różnić. Na cenę energii mają wpływ trzy główne obszary: kosztów energii, kosztów sieci oraz podatków i opłat, obejmujące wsparcie na rzecz odnawialnych źródeł energii. Udział wytworzenia energii zmniejsza się w całościowym rachunku płaconym przez konsumentów. Wzrost ceny energii posiada duże znaczenie dla konkurencyjności energochłonnych sektorów przemysłu, tj. produktów papierniczych i poligraficznych, materiałów chemicznych, szkła i ceramiki, żelaza i stali oraz metali nieżelaznych. W programie „Horyzont 2020” stwierdzono, że efektywność energetyczna jest jednym z podstawowych celów Unii. W tym celu przedstawiono kilka projektów:

- dostęp do finansowania badań i innowacji dotyczących energii i klimatu, głównie poprzez cel szczegółowy „Bezpieczna, ekologiczna i efektywna energia” w ramach programu „Horyzont 2020”. W ramach inicjatyw społecznych mających na celu stworzenie i wspieranie innowacyjnych technologii związanych z klimatem i energią, funkcjonują tj. SPIRE (Zrównoważone procesy przemysłowe poprzez efektywne gospodarowanie zasobami i większą efektywność energetyczną), EPSTE (Europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych), SILC II (Plan trwałego ograniczenia emisji w przemyśle),
- stworzenie zintegrowanego rynku wewnętrznego energii i zwiększenie konkurencji na rynku energii,
- rozwój ogólnoeuropejskiej infrastruktury gazu i energii elektrycznej, transportu surowców,
- uniknięcie nieproporcjonalnych podwyżek kosztów energii wskutek podatków i opłat.

Wraz z niniejszym komunikatem Komisja przyjęła pakiet klimatyczno-energetyczny, w którym przedstawiła swoją politykę do 2030 r.

2.5.3. Surowce i efektywne gospodarowanie zasobami

Przemysł UE jest w dużym stopniu uzależniony od dostaw surowców międzynarodowych. Inicjatywa Komisji na rzecz surowców ma na celu zapewnienie sprawiedliwego i pewnego dostępu do surowców na całym świecie. Silny wymiar zewnętrzny prac Komisji zapewni równe szanse dla podmiotów uczestniczących w obrocie surowcami. Komisja będzie starała

się wyeliminować nieprawidłowości cenowe, które uniemożliwiają przemysłowi europejskiemu dostęp do głównych czynników produkcji po cenach obowiązujących na rynkach międzynarodowych.

2.6. Podnoszenie umiejętności i ułatwianie zmian przemysłowych

Postęp w dziedzinie technologii produkcyjnych wykazuje niedopasowanie umiejętności poprzez większe zapotrzebowanie na konkretne umiejętności i szkolenia. Pomiędzy państwami istnieją różnice pomiędzy dopasowaniem do szkolenia zawodowego. Wysokie bezrobocie w państwach najbardziej dotkniętych kryzysem wymaga inwestycji w kształcenie, szkolenia oraz poprawy mobilności transgranicznej. Sprostaniu powyższym wyzwaniom pomaga reforma EURES, poprawiająca współpracę pomiędzy publicznymi służbami zatrudnienia w UE oraz EOG. Europejski sojusz na rzecz przygotowania zawodowego będzie wspierać wysokiej jakości przyuczanie do zawodu, w wyniku partnerstwa między pracodawcami, a systemami edukacji w całej Unii Europejskiej. W skali rocznej 0,3 % mieszkańców UE przeprowadza się do innego kraju wspólnoty ze względów zawodowych. Tymczasem ten sam wskaźnik w USA wynosi 2,4%²⁵. Przemysł i MŚP są zachęcane do aktywnego działania na rzecz mobilności edukacyjnej pomiędzy instytucjami kształcenia i szkolenia w ramach programu Erasmus+ na różnych poziomach: zaczynając od przyuczenia do zawodu, staży, wymiany naukowej szkolnictwa wyższego. Konieczne jest, aby polityka przemysłowa ułatwiała przemiany w przemyśle oraz wspierała jego modernizację dla uniknięcia drastycznych i szkodliwych restrukturyzacji. Skutki restrukturyzacji i związany z nią często wzrost bezrobocia są najbardziej odczuwalne na poziomie regionalnym. Przewidywanie i zarządzanie zmianami wymaga aktywnego zaangażowania regionalnego. W strategii „inteligentnej specjalizacji” inicjatywy polityczne powinny uwzględniać restrukturyzację, mając na uwadze infrastrukturę, szkolenia, badania i innowacje.

2.7. Małe i średnie przedsiębiorstwa a przedsiębiorczość

Polityki przemysłowa UE poświęca dużo uwagi MŚP. Do końca 2013 r. ramowy program na rzecz konkurencyjności i innowacji udzielił pomocy dla instytucji finansowych w udostępnieniu nowego finansowania wysokości 30 mld EUR dla ponad 315 000 MŚP bezpośrednio tworząc lub przyczyniając się do utrzymania około 380 000 miejsc pracy. W

²⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN> s. 19.

tym samym z funduszy strukturalnych przeznaczono około 70 mld EUR na wspieranie głównie MŚP. Dofinansowanie otrzymało blisko 200 000 projektów, z których każdy wspierał kilka MŚP, w tym 78 000 przedsiębiorstw rozpoczynających działalność oraz stworzono co najmniej 268 000 stałych miejsc pracy. Komisja informuje, że koszty regulacyjne i administracyjne mogą mieć dziesięciokrotnie większy wpływ na MŚP, niż w przypadku dużych przedsiębiorstw. Średnie MŚP jest mniejsze niż w USA, podobnie jak istnieją znaczne dysproporcje w obrębie samej UE. MŚP we Włoszech posiada średnio 3,2 pracownika, Hiszpanii – 3,6 pracownika, a w Niemczech 7,6 pracownika. Negatywnym zjawiskiem jest fakt: „im mniejsze przedsiębiorstwo, tym większe ma trudności z inwestowaniem w innowacje, eksportem i włączeniem się w światowe łańcuchy wartości, co obniża jego konkurencyjność”²⁶.

2.8. Międzynarodowa ekspansja przedsiębiorstw z UE

Szacuje się, że 90% światowego wzrostu gospodarczego jest wynikiem działalności gospodarczej na innych kontynentach (tzw. działalności transkontynentalnej). Dostęp do rynków państw trzecich nadal jest kluczowym czynnikiem konkurencyjności Europy. Bycie innowacyjnym w rosnącej, światowej sieci łańcuchów wartości ma kluczowe znaczenie.

W celu wspierania europejskim przedsiębiorstwom dostępu do rynków światowych, Komisja postanowiła²⁷:

- kontynuować negocjacje w sprawie umów o wolnym handlu z najważniejszymi partnerami handlowymi, m.in. USA, Kanadą, Japonią i Indiami oraz prowadzić działania następcze w odniesieniu do istniejących umów o wolnym handlu poprzez regularne monitorowanie, ocenę i wdrażanie;
- dążyć do pogłębionych, wszechstronnych negocjacji dotyczących umów o wolnym handlu i porozumień w sprawie akredytacji i akceptacji wyrobów przemysłowych między UE, a państwami południowego regionu Morza Śródziemnego i państwami partnerstwa wschodniego;
- pracować w ramach organów WTO w celu przeciwdziałania tworzeniu przez państwa trzecie barier technicznych w handlu i zwalczania takich barier, w tym, w razie potrzeby, poprzez korzystanie z procedur rozstrzygania sporów;

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN> s. 21.

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN> s. 24.

- wzmocnić Misje na rzecz wzrostu i korzystać z usług Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości w celu wspierania międzynarodowej ekspansji MŚP, a także wspierać organizowanie Misji na rzecz wzrostu i działania podejmowane w następstwie Misji na rzecz wzrostu;
- prowadzić dialogi MŚP i sprzyjać współpracy z międzynarodowymi partnerami UE – dwustronnej z USA, Chinami, Rosją i Brazylią, a także wielostronnej w ramach partnerstwa wschodniego, współpracy przemysłowej między UE, a państwami południowego regionu Morza Śródziemnego, państwami kandydującymi i państwami AKP;
- kontynuować wdrażanie strategii dostępu do rynku jako instrumentu służącego rozwiązaniu konkretnych problemów przedsiębiorstw europejskich, zwłaszcza MŚP, które często stają przed olbrzymimi wyzwaniami związanymi z barierami w handlu w państwach trzecich.

	1995	2012	Ile razy?
BRIC	0,3	3,1	10,1
UE	0,7	2,2	3
USA	0,6	1,5	2,7

Tabela 3. Wartość eksportu dóbr USA, UE (eksport zewnętrzny) oraz BRIC w bln USD w roku 1995 oraz 2012

Źródło: UNCTAD <http://unctad.org/> [w:] Group for Research in APplied Economics <http://grape.org.pl/blog/po-co-nam-ttip-2/>

W dzisiejszych czasach konkurencyjność wynika z przewagi bycia pionierem rynkowym, budowania marki. Dla przedsiębiorstw UE coraz ważniejsze staje się utrzymanie praw własności przemysłowej na istotnych rynkach, w których podrabianie stanowi ważny problem. W celu zwiększenia wsparcia dla przedsiębiorstw, Komisja rozszerzyła swoją sieć informacyjną na temat praw własności przemysłowej na państwa należące do ASEAN (Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej) i MERCOSUR (Argentyna, Brazylia, Paragwaj i Urugwaj).

Zakończenie

W polityce przemysłowej UE próżno szukać konkretnego programu powstania, dużych ogólnoeuropejskich firm o globalnym zasięgu. Komisja Europejska skupiła się na stworzeniu warunków ramowych dla podniesienia konkurencyjności europejskiego przemysłu. Jednocześnie Unia Europejska jako organizacja jest przeciwna dofinansowywaniu przez państwa członkowskie w formie dotacji dużych, nie rentownych przedsiębiorstw. Z polecenia UE zamknięto m.in. polskie stocznie w Gdyni czy Szczecinie. Wśród priorytetów polityki UE dostrzegamy: dbanie o wolny wewnętrzny rynek, równy dostęp do zasobów, regulacje związane z potrzebą ochrony środowiska oraz etykietowania, jakością i normami technicznymi produktów. Komisja wszystkie konkretne decyzje pozostawia wolnemu rynkowi i społecznościom danych regionów. Obszary, które posiadają aktywnych mieszkańców, posiadających plany i chcących realizować swoje wizje lokalnie, będą miały wyższy stopień rozwoju i niższy stopień bezrobocia. Jednocześnie na uwagę zasługuje fakt, że Komisja podzieliła kraje (w tym również Polskę) według regionów, przydzielając im specjalizacje. Oznacza to, że nie w każdym regionie będzie można się ubiegać o każdą pomoc z Unii Europejskiej, a tylko tą która mieści się w ramach charakterystyki danego regionu.

Po dominacji opcji liberalnej trwającej od lat 70, braku ingerencji państw w podejściu do polityki przemysłowej od czasu kryzysu w 2008 r. obserwujemy pewien zwrot w kierunku teorii Keynesa. Nie chodzi tu o pełny interwencjonizm państwowy, ale o działania horyzontalne, nakreślenie działań dla perspektywicznych sektorów, które mają szansę na światowym rynku. Unia Europejska chce wspierać sektory innowacyjne, tworzące dużą wartość dodaną poprzez zapewnienie odpowiednich warunków prawnych, finansowych i kapitału ludzkiego dla wzmocnienia swojej pozycji konkurencyjnej.

Polityka przemysłowa UE jest realizowana na zasadzie subsydiarności. W Strategii 2020 zastrzeżono, że nie wszystkich można „mierzyć jedną miarą”, ze względu na znaczne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów UE. Cele polityki przemysłowej powinny być ważne dla wszystkich krajów członkowskich, niezależnie od daty akcesji, różnic w rozwoju i w poziomie życia. Celem nowej opcji polityki przemysłowej jest stworzenie przedsiębiorstwom, szczególnie sektorowi MSP, korzystniejszych warunków funkcjonowania oraz „budowanie solidnej i trwałej bazy przemysłowej, konkurencyjnej w skali światowej” i wspieranie innowacji. W podejściu to wpisują się cele polityki spójności na lata 2004–2020.

Zadaniem polityki przemysłowej jest tworzenie korzystnych warunków do powstania i rozwijania przedsiębiorstw produkcyjnych. To także pomoc konkretnym firmom i projektom

w urzeczywistnieniu innowacyjnych pomysłów w realny produkt. To właśnie zadanie stoi przed Unią Europejską, poszczególnymi państwami i organizacjami chcącymi poprawić dobrobyt mieszkańców, bilans handlowy, PKB, komfort życia i zmniejszyć stopień zanieczyszczenia środowiska. Politykę przemysłową realizuje Rada Ministrów poprzez wdrażanie strategii, Komisja Europejska monitorująca ogólny postęp, Parlament Europejski jako organ prawodawczy, parlamenty narodowe oraz władze krajowe, regionalne i lokalne będące najbliższą obywateli.

Jakie będą prawdziwe skutki planowanej i prowadzonej reindustrializacji w Unii Europejskiej będzie możliwe do oceny dopiero po dłuższym czasie. Czy polityka ta okaże się efektywna, w dużej mierze zależy nie od państw członkowskich oraz UE, a od preferencji lokalizacyjnych korporacji, których potęga ekonomiczna powoduje, że w warunkach globalizacji stały się one niezależnymi graczami, dokonujące wybory zgodnie z własnymi interesami. W dużej mierze renesans przemysłu europejskiego będzie zależeć od warunków, jakie będzie oferował rynek wewnętrzny i tego, czy będzie atrakcyjną alternatywą dla krajów o tańszych kosztach produkcji. Budowanie innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy jest najlepszym rozwiązaniem dla UE. Powstanie dużych firm jest procesem niezwykle skomplikowanym, kapitałochłonnym, ale i możliwym. Doskonałym przykładem może być firma Tesla Motors produkująca samochody elektryczne, stworzona w 2003 r. w USA. W momencie premiery nowego modelu 31.03.2016 r. w przeciągu 7 dni, firma zebrała zamówienia na 325 tys. samochodów. Tymczasem pierwszy seryjny samochód tego modelu zjedzie z taśmy produkcyjnej dopiero za rok i termin oczekiwania nie jest przeszkodą dla klientów firmy. Przykład ten doskonale pokazuje zainteresowanie innowacjami i ekologicznymi samochodami najwyższej jakości. Proszę pomyśleć teraz, że fabrykę ekologicznych samochodów można by stworzyć w Polsce wykorzystując projekty polskich inżynierów i korzystając z najnowszych technologii napędu elektrycznego. Dodatkowo dobrym pomysłem wydają się badania w zakresie stworzenia wydajniejszych akumulatorów, baterii samochodowych, korzystających z produkowanego w Polsce grafenu. Dofinansowanie badań, a następnie wprowadzenie motoryzacji o napędzie elektrycznym pozwoliłoby nie tylko poprawić jakość powietrza w polskich miastach, ale także pomogłoby poprawić bilans handlowy kraju, poprzez spadek importu ropy naftowej. Zadanie to nie jest łatwe, ale na pewno bardzo opłacalne w długiej perspektywie. Jak myślisz drogi czytelniku - ile Twoim zdaniem powstało by nowych miejsc pracy i jak potężny byłby to skok technologiczny dla Polski?

Literatura

1. Rainelli M., *Ekonomia przemysłowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
2. Kozuch M., Rosiek K., *Ekonomika przemysłu- wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005.
3. Pełka B., *Przemysł Polski w perspektywie strategicznej*, Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle „ORGMASZ”, Warszawa 1998.
4. Lipowski A., *Polityka przemysłowa a wzrost konkurencyjności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.
5. Gawlikowska Hueckel K., *Polityka przemysłowa i spójności wobec planów reindustrializacji Unii Europejskiej. Wnioski dla Polski*. GOSPODARKA NARODOWA, nr 5, 2014.

Komunikaty Komisji Europejskiej

1. Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0582_/com_com\(2012\)0582_pl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0582_/com_com(2012)0582_pl.pdf)
2. Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=EN>
3. W kierunku Aktu o jednolitym rynku - W stronę społecznej gospodarki rynkowej o wysokiej Konkurencyjności
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0608/COM_COM\(2010\)0608_PL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0608/COM_COM(2010)0608_PL.pdf)
4. Inteligentne sieci energetyczne: od innowacji do wdrożenia
<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/PL/1-2011-202-PL-F1-1.Pdf>
5. Wizja rynku wewnętrznego produktów przemysłowych
<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/4117/attachments/1/translations/pl/renditions/pdf>

6. Jednolity rynek na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia: analiza poczynionych postępów i utrzymujących się przeszkód w państwach członkowskich
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0785:FIN:PL:PDF>
7. Akt o jednolitym rynku II- Razem na rzecz nowego wzrostu gospodarczego
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0573&from=PL>
8. Ogólne zasady unijnej polityki przemysłowej
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/pl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.1.html
9. Przegląd śródkresowy polityki przemysłowej Wkład w strategię UE na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/imco/dv/com_com\(2007\)0374_/com_com\(2007\)0374_pl.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/imco/dv/com_com(2007)0374_/com_com(2007)0374_pl.pdf)
10. Wersja skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14804&Itemid=946
11. EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf

Wykaz stron internetowych

<http://gospodarkanarodowa.sgh.waw.pl>

<http://grape.org.pl>

<http://www.ggdc.net>

<http://stat.gov.pl>

<http://unctad.org/>

<http://grape.org.pl/>

<http://stats.oecd.org/>

Spis rysunków

Rysunek 1. Ewolucja polityki przemysłowej (str. 14)

Rysunek 2. Główne cele polityki przemysłowej zawarte w Strategii 2020 (str. 18)

Spis tabel

Tabela 1. Instrumenty polityki przemysłowej (str.6)

Tabela 2. Kraje o największym PKB wg PPP w latach 2014, 2030 i 2050 (str. 11)

Tabela 3. Wartość eksportu dóbr USA, UE (eksport zewnętrzny) oraz BRIC w bln USD w roku 1995 oraz 2012 (str. 32)

Spis wykresów

Wykres 1. Emigracja z Polski do krajów UE oraz stopa bezrobocia w latach 2004 –2013 (str. 8)

Wykres 2. PKB per capita w dolarach 1990 z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej (str. 9)